

הדרושה השתלמות לבוקרים?

נשאלת השאלה אם עובדי הענף בארצנו הם בעלי יידע מספיק כדי התמודדות בכל החידושי שים שאנו עומדים לפניהם. הסקר ברפתים שנערך לפני זמן־מה הוכיח שאמנם מוצדק החשש לגבי הכשרתם הבלתי מספיקה של רבים מבין בוקרינו. עובדה זו מתבלטת באופן מיוחד לאור התרחבות יחידת העדר. לכאורה צריך היה לצפות שעדר בן 200 חולבות יהיה ריווחי יותר מעדר בן 100 פרות. אולם מהסקר הנ"ל למדנו שדווקא בעדרים הגדולים בלטו באופן מיוחד חוסר היעילות במימשק, בהזנה וכו'. אפשר להניח שעדר עם 100 חולבות אפשר היה לקיים ביעילות בכוח הניסיון שנרכש עד עתה ע"י העובדים, מה שאין כך לגבי עדרים שגדלו כפלי־כפליים. עדרים גדולים מסוג זה זקוקים לעובדי דים בעלי יידע רחב בכל סעיפי המקצוע, ועליהם להיות בעלי כושר קליטה ואוריאנטציה מהירה בכל הבעיות שמתעוררות.

כיום אנו עדים לתקלות החמורות בענף מחמת מחלות העטין, תמותת וולדות, אי־פוריות ועוד. יציאת הפרות בשיעורים כה גדולים וכניסת מבכירות במספרים כה גבוהים משוות לרפת את האופי של תחנת רכבת; ולא מעטים המקרים כשמספר המבכירות הנכנסות לעדר, אין בכוחן למלא את מקום הפרות היוצאות. יתכן שמחזור כה ער במצאי (אינבאנטאר) החי היה מתקבל על הדעת אילו נעשה הדבר תוך מגמה של השבחה ושיפור מצבו הכלכלי של הענף. אולם למעשה יש לראות תופעה זו של "גדידת" הבהמות כתוצאה של חוסר ברירה; כל בוקר, יש באפשרותו להצביע על מספר לא קטן של פרות משובחות שנפסדו מחמת מחלות עטין, עקרות וכדומה.

הבעיות שהועלו כאן מחייבות, בראש וראשונה, צוות עובדים יציב, מנוסה ובעל יידע רב — לא רק לגבי בעיות נכבדות אלא גם לגבי דברים ותופעות שנראים לכאורה פשוטים וקלי־ערך. ארשה לעצמי להצביע על תופעה קלת־ערך כביכול שעלולה לחבל די קשה בפריון

ענף הבקר הוא כנראה הענף השמרני ביותר בענפי החקלאות האחרים. עד לפני שנים אחדות היינו צמודים לשרפרפים וחלבנו ביד, בה בשעה שבענפי השדה כבר השתלט המיכון בשלבי המודרניים.

יתכן שהפיגור הזה במיכון מוצדק במהותו השמרנית של הענף; הרי אין הפרה, ובייחוד פרת החלב, כה נוחה לטיפול מיכאני כפי שזה אפשרי לגבי העבודה הטיפול בגידולי השדה. ובכל זאת התקדמנו במידה לא קטנה בביצוע העבודה גם בענף הבקר; די שנסקור את השינוי שחל בשטח החליבה במכונה; לא רק במשקים הקיבוציים חולבים אך ורק במכונות, אלא גם במשקים המושביים, ואף אצל בעלי יחידות עדר קטנות ביותר, אין נזקקים עוד לחליבה ביד.

שינוי גדול חל בשנים האחרונות גם בהזנת עדרי הבקר; המזון המרוכז מהווה 65%—80% מהתפריט הכולל, והוא רובו ככולו מתוצרת חוץ; מתקבל הרושם שהפרה שלנו כאילו מנרתקת לגמרי מקרקעות המשק, ולא די בזה, הואיל וישנם אנשי־מדע בארצנו הטוענים שהגיע הזמן לשחרר לחלוטין את פרותינו מהנוהג הנפסד של העלאת גרה ולהזינה לפי שיטות מודרניות של המאה ה־20... במזון מרוכז בלבד.

גודל המכון

הוחלט לשלוח שאלון לכל המשקים שמשתמשים במכון חליבה עם 9 יחידות עבודה כדי לרכז נתונים מהניסיון שלהם. חומר זה, לאחר שיסוכם, יישמש יסוד לקביעת היקף מכון החליבה הרצוי. לעת־עתה ממליצה הוועדה על מכון חליבה עם 6 יחידות כעל מכון הרצוי ביותר. משק בעל עדר גדול, הזקוק ל־12 יחידות חליבה, מר טב שיקים שני מכונים בשני מבנים נפרדים. סיכום סופי בשאלה זו ייערך, כאמור, לאחר עיון וביורר בתוצאות הניסיון שהושגו עד עתה במשקים שונים.

התאחדות מגדלי בקר

הוועדה למיבנים וציוד

ת"א, אוגוסט 1965

הייצור: לא פעם, כשהנני מבקר במכון חליבה, הנני מופתע מרעש מחריש אוזניים, בו מהנה הראדיו את החולבים והפרות. אולי יש להעלות על דעת שקיים קשר מסויים בין "קונצרטים" כאלה לבין מחלות העטין? מהרעמים של הראדיו, ודאי שהפרה מתעצבנת; היא "עוצרת" את החלב והמכונה ממשיכה למצוץ ולסחוט, וממיר לא יובן מהי התוצאה של השתלשלות זו. אזכיר, דרך משל, גם ענין דפיקת הפרות (מלשון "ודפקום יום אחד ומתו כל הצאן") במטה ארוך לאורך השבילים לבית-החליבה: הפרות מבוהלות, נדחקות, ואין להתפלא אז על מקרי הפלה ופציעת עטין.

ובביצוע ההזנה: מספוא ירוק שמגשים במנות גדולות משתהה באיבוס שעות רבות, כשהוא בלול בשיירים של מספוא אחר; הייערב מספוא כזה לפרות, לאחר שהוא ספג כל מיני ריחות וחלו בו שינויים? אין כל ספק ש"ארר חות-דיאטה" מסוג זה גוררות אחריהן הפסדים ניכרים למדי.

כל זה שציינתי לעיל הוא בבחינת זוטות שבשטח המימשק, ומן ההכרח הוא שצוות העובדים יכיר בחשיבות עניינים פעוטים מסוג זה, כיוון שחלקם רב בהצלחת הענף או בכשלונו. ענף הבקר במשק הקיבוצי תופס מקום נכבד מבחינה כלכלית וחברתית גם יחד, ובה בשעה שבענפים חקלאיים אחרים מצליחים לקיים מערכת חינוך והשתלמות מקצועית, המחבבה את העבודה על העוסקים בה, הרי בענף הבקר הננו עדים ל"בורחים" ומאסים בתפקיד הרפת' תנות. אחת המשימות העיקריות שלנו צריכה להיות — ליצור תנאים בענף זה שיעוררו משי' כה אליו. יש לחנך את העובדים להתייחס באהבה לבעלי-חיים ולעורר את סקרנותם לכל

הבעיות הכרוכות בענף זה. ההשתלמות המקיפה והמגוונת עשויה לשמש מכשיר נאמן בכיוון זה. כידוע, משקיעים בשנים האחרונות הרבה ממון בשיפור המבנים והציוד; לדעתי — אילו היינו מפרישים סכומים קטנים בהרבה, יחסית, להשתלמות העובדים, מובטחני שהיינו מצליחים לנצל ביתר יעילות את ההשקעות בציוד ובמב' נים. רבים ודאי כבר שמעו את המימרה: "אין פרות טובות — יש רק בוקרים טובים"; עלי לציין שלמימרה זו הננו מוצאים אישור לעתים קרובות מאוד, וברבים מהמשקים שלנו. עלינו להיות חדורים ההכרה שפיתוח הענף והרחבתו תלויים ראשית כל בצוות נאמן, מאומן יפה. אותו משק שלא יצליח לגייס צוות כזה — מוטב שימשוך את ידו מהענף וימנע מעצמו כשלונות כספיים חמורים.

עלינו להודות שהונחנו עד עתה את הכשרת העובדים. אמנם חלק ניכר מהעובדים זכה בהש' תלמות מקוטעת (קורסים וכדומה), אבל בזמן האחרון, שוב אין נמשכים לשיטת השתלמות זו ונאלצנו אף לבטל קורס אחד מחמת חוסר משתתפים.

בקרב יפתח קורס לרכזי ענף הבקר וכן הננו עומדים בפני כינון מיכללה לבני המשקים, בה יורו גם תורת ענף בעלי-חיים, אולם, לצע' רנו, רק חלק קטן של העובדים יוכל להשתתף בלימודים. קיים איפוא הכרח למצוא דרכים נוספות להכשרת עובדים ברמות יידע וניסיון שונות. נשנן לעצמנו ונזכור: "יום עבודה" בלימוד ובהכשרה עשוי לא פעם להביא תמורה רבה יותר מאשר יום של עבודה פיזית בענף ללא יידע מספיק.

יוחנן האוזמן

• לשם עידוד הרחבת יחידת העדר הפרטית של חברי הקולחון, מעניקות בזמן האחרון הנהלות הקולחונים הלוואות בתנאים נוחים. הלוואות כאלה ניתנו בקולחון ע"ש לאנץ' "קראסני דוברובולאץ".

• ידוע הדבר שהבקר מפריש הרבה רוק לצורך עיכול המזונות (שחת ומספוא גם יכש אחר); פרה מבוגרת עשויה להפריש כ-60 ליטר ביממה, וזה תלוי בהרכב התפריט שלה. הפרשת הרוק חשובה גם בתזונת הוולדות הרכים והיא תלויה באופן התגמעה של החלב; בהגמעה איטית, עם מצץ, מפרישה הבלוטה הרבה רוק, אך בהגמעה איטית הופך החלב בקיבה לתקריש פריך ורך, והוא נוח לעיכול; בהגמעה מהירה הופך החלב לתקריש מוצק ודחוס, והוא קשה לעיכול ואף עלול לגרום לחולי-קיבה.